

# L'ESQUILON



Centre Cultural Occitan  
de Roergue

Revista trimestrala  
Revue trimestrielle



NORD  
MIDI-PYRÉNÉES

Prètz : 3 €  
Prix : 3 €

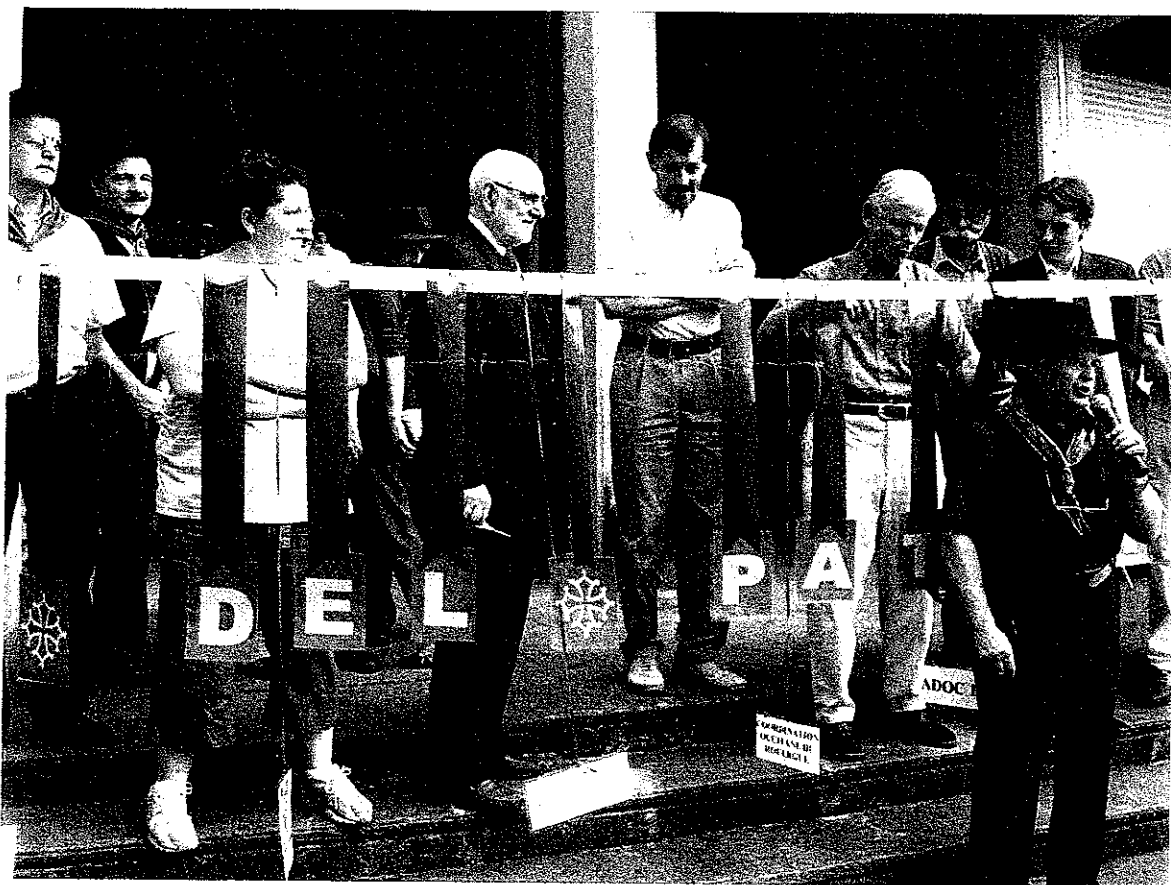


INSTITUT D'ESTUDIS  
OCCITANS

12

ESTIU DE 2007 N° 92

## INAUGURACION DE L'OSTAL DEL PATRIMÒNI



L'inauguracion de l'Ostal del Patrimòni Occitan de Roergue se debanèt lo dimècres 20 de junh de 2007 en preséncia de las autoritats locals, departamentalas e regionalas. L'Ostal del Patrimòni es lo punt de recampament de fòrça associacions e de personas que practican o difusan la cultura e la lenga occitana o d'unas particularitats del patrimòni roergàs. Aquestes novèls locals nos permeton de balhar una identitat fòrta a nòstra cultura amb de signes exteriors e vius que completan per una veirina permanenta lo Festival bèl organizat per la vila de Rodés.

L'ESQUILON : Revue d'information de l'OSTAL DEL PATRIMÒNI - Directeur de la publication : P. BONY N°  
Imprimerie C.C.O.R. Place Foch 12000 RODEZ Tél./Fax : 05 65 68 18 75 e-mail : ccor.ieo@orange.fr

L'ESQUILON : Revista d'informacion de l'OSTAL DEL PATRIMÒNI - Director de la publicacion : P. BONY  
Estanpariá C.C.O.R. Plaça Fòch 12000 RODÉS Tél./Fax : 05 65 68 18 75 e-mail : ccor.ieo@orange.fr



# L'ESQUILON

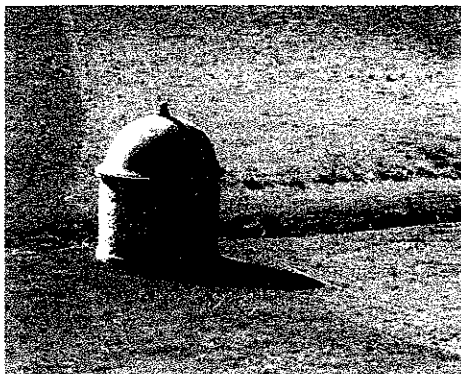
## SOMARI

|  |           |
|--|-----------|
| L'ESQUILON.....                              | 2         |
| Roman e romanic .....                        | 2         |
| Los mieus viatges primièrs.....              | 3         |
| Devinhalha.....                              | 3         |
| Aubrac.....                                  | 4         |
| Los uèlhs de grapauds.....                   | 5         |
| Responsa a la devinalha : .....              | 5         |
| E se parlàvem d'amor .....                   | 6         |
| Passejada japonesa.....                      | 8         |
| Dels camins bartassiers .....                | 10        |
| Sovenirs d'enfància.....                     | 11        |
| Lo filh del paire.....                       | 13        |
| Joan de Solinhac.....                        | 14        |
| Agost de guèrra.....                         | 15        |
| Las Rapatonadas.....                         | 15        |
| J@rdinsdelasdelicias.com.....                | 16        |
| <b>VARIÉTÉS LOCALES 12.....</b>              | <b>17</b> |
| Variétés locales 12 se transforme.....       | 17        |
| Section de Villefranche de Rouergue.....     | 18        |
| Les dates des animations d'automne 2007..... | 18        |

\*\*\*\*\*

Ont se tròba aquela font romana e pas romanica que los Romans an traçat d'aquí duscas a Rodés un aquaducte ?

Arleta D. 1/05/07



## L'ESQUILON

### « ROMAN E ROMANIC »

Se l'adjectiu francés « *romain* » se revira *roman*, consí se revira l'adjectiu francés « *roman* » en particular per l'arquitectura ? Es : *romanica*. Segur, se de bastir d'abadiás es, coma se ditz, « un trabalh de Romans » (los de Roma), perquè **Roma** s'inscriu dins la nòstra subrebèla arquitectura romanica ? Los ponts diches "romains" en francés serián de ponts "romieus" (pelegrins)...

Ensam de veire, sens oblidar qu'aquò serà fòrça esquematic, gaireben impossible en qualques linhas e serà tanben un bocin coma de « voler ensenhar los peisses a nadar ». Suffis.

Pel diccionari, l'arquitectura romanica « es l'arquitectura medievala de l'Europa del Ponent, de la fin de l'Estat carolingian a la difusion de l'estil gotic. Se caracteriza per la predominança de l'arquitectura religiosa (plan de basilica, vòutas), la varietat regionala dels estils, lo desenvolopament d'una iconografia abundosa. »

*Donc aquela arquitectura se desvolopa a quicòm prèp del sègle X duscas a la mitat del sègle XII.*

L'Estat carolingian (del nom de Carlesmagne, 742-814) se debana de « *Pepin le Bref* », lo filh de Carles Martel, a Lois V lo Fenhant (967-987). L'art carolingian s'espandís del sègle VIII al sègle XI : glèisas construïdas sul modèl de l'Orient, (crotz grèca a brancas egalas), capitèls corintians en quèrba, vòutas, criptas ont s'anóncia l'estil romanica. Possedián una tecnica fòrça biassuda en orfebrariá : de veire l'estatua de Santa Fe de Concas.

Aquel art carolingian foguèt precedit per l'art merovingian, del nom d'un rei franc mal conegut, « *Merovée* » (rei vèrs 448-457). De notar l'influéncia de l'ancian art gallo-romanica. Subretot es un art d'ornament per armas, boclas de cinturons ; qualques batistèrs e criptas subsistisson, mas las glèisas de carpenta de fust son arroïnadas bèl briu i a.

L'Empèri roman, el, s'espandís a l'entorn de la Mediterranèa, de 27 abans J.C. a 476 aprèp J.C.

Gàllia foguèt conquista 51 abans J.C. Cal pas oblidar que Constantin I<sup>er</sup>, emperador roman de 306 a 337, reconeis la religion crestiana e amb l'Edicte de Milan (313) establís la libertat religiosa.

L'arquitectura romana se caracteriza per l'amassada de monuments bèls : forums, circs, basilicas, arcs de triomfe, termes, aquaductes.

Las basilicas (portals reials en grèc) èran d'edificis civils rectangulars, d'1 a 3 naus parallèlas, qu'èran utilizadas coma tribunal e mercat cobèrt. A una extremitat una absida semi circulara èra reservada al tribunal. La nau màger èra cobèrta



per la carpenta del teulat sostenguda per 2 colomnadas. De naus lateralas vòutadas a 2 estatges s'apièjavan a la nau màger.

D'unes dison que los primièrs arquitectes crestians del Ponent se referisson sonque als ensenhaments de l'art roman de lor epòca. S' utilizan lo plan de la basilica romana, las influencias diversas se penetran, se respondon.

De notar encara coma influéncia romana : las primièras glèisas èran precedidas d'un *atrium*, es a dire una cort o un cobèrt enrodat de portics, coma los cobèrts que fasián comunicar los apartaments grècs o romans. Al mièg de l'*atrium* domestic se trobava un bacin o *impluvium* ; çò meteís, una font d'ablucion, sonada *labrum*, *nymphæum* qu'es a l'origina de nòstre aigahadièr, foguèt plaçada dins l'*atrium* de la glèisa. Dempuèi l'epòca carolingiana, las glèisas an totjorn una pòrta dobla, mas l'*atrium* de l'intrada se demesís ducas a una sola galariá : lo pòrge.

Mas se dins l'arquitectura romana las lignas horizontals senhorejan, lo periòde romanic es de mai en mai jos l'influéncia de la religion e de los monges : a la fin del sègle X los fustams horizontals son remplaçats per de vòutas de pèira que resistisson al fuòc mas que subretot evocan melhor l'imatge d'un mond sens limitas.

En Euròpa s'inventa fòrça maneras de vòutar un plafon. Las parets espessisson, las colomnas son remplaçadas per de pilars. L'art romanic nais. Per la circulacion dels fidèls de mai en mai nombroses, una invencion màger : lo deambulatóri. Los capitèls s'enriquisson d'escalpraduras istoriadas remirables.

Jos l'Empèri roman, la man d'òbra èra importanta mas gaire formada ; dins lo mond romanic los obrièrs trabalhan en pichona còlas especializadas, de còps itinerantas coma las lombardas.

D'escòlas regionalas d'arquitectura naisson : **Concas** amb son cloquièr octogonal que se quilha al dessús del crosièr, es de l'**Escòla d'Auvèrnha**, una de las mas originalas que mescla l'estudi dels modèls romans a qualques tradicions carolingianas e a l'imitacion de motius de l'art arab.

Per finir se cal far plaser : « L'Escòla de Provença es dins tot l'art romanic çò que mai se rapròcha de l'art roman. D'efièch es nascuda dins lo país del drech escrich e de la lenga d'òc que volia servir e onorar la tradicion antica. L'Escòla de Provença es elegància, refinament, subtilitat, delicadesa coma los que l'an creada, serena coma lo cèl que l'esclaira, solida coma las tradicions anticas que n'es l'ereitièra directa e legitima. »

De verai ai ensajat de revisar un pauc çò qu'èra dins las nèblas de mon cap. Benlèu ai un bocin esclarat lo vòstre...

De segur, i auria tant a dire e de còps a rectificar o completar. Consí se revira *wikipedia* en òc ?

(Sorgas : dictionaris, enciclopedias, tractat d'arquitectura (mercés *Miguèl-Internet* )

Arleta D. 1/05/07

Raconte.

M. GONIN

## Los mieus viatges primièrs

Lo mieu papà trabalhava a la SNCF. Un jorn d'estiu, anèrem veire lo torn de França. Èra a Orleans.

Partiguèrem a pès a la gara. Agüèrem pas de veitura. Encara uèi, la mieuna mamà circula en velomotor.

Caminèrem long de las estradas quitranadas, solelhadas e endormidas de calor. Passejèrem sul pont e dejós lo pertús. La gara èra pas luènh. Mai, aquel camin es totjorn dins lo mieu cap. Aviái sèt ans.

Agafèrem lo tren. Dins la cabina de la miquelina amb lo calfaire : el, mon paire lo coneissia.

Lo tren èra tot decorat. Aiçò foguèt mon primièr viatge e aquò èra son darrièr. Dins cada gara, als passatges de nivèl, l'òme claxonava. Tot lo mond lo saludèt. Èra content.

Agachèri, dobriguèri mos uèlhs grands coma lo ponh, assetat a las retnas.

La via èra drecha e lo tren avancèt lèu lèu. Lo viatge foguèt rapid. (En faguèri d'autres)

Dempuèi aquel jorn, m'agrada de viatjar. Far sas malas, dire adieusiatz, fugir de bon matin : foguèt ma vida pendent d'annadas.

Dins de pirògas, sus las aigas tumultuosas, davalèri de flumes bèls, de ribièras rapidas e de gaudres tòrts. Pujèri de montanhas nautas amb de nèus etèrnas e als soms embrumats. Passejèri lo desèrt montat sul dromadari, faguèri de l'esqui sus las montilhas e creguèri trepassar de set quand lo potz foguèt atarrit. Dins los avions, palpèri las nivols, gratejèri lo cèl e las estelas, planèri coma los aucèls endessus de la mar.

La forèst devenguèt ma companhèta, la nuèit mon refugi e, sovent, mon lèit foguèt lo fen d'una establoneta. Dormiguèri entre las bèstias salvatjas, rencontrèri d'òmes, combatèri los moissals. Vegèri de volcans de gèst, de mars gròssas e d'auroras boralas.

Mai trobèri pas l'amor dels òmes.

Pertot la guèrra, l'animositat èran aici. Dins la tuta negra de la selva verge, solament aquí, la vida podia devenir amor. Mas i a degun.

Un jorn (lo qual ? me'n remembri pas), barrutlejèt dins lo metrò, un viatge enterrat amb las formigas atrabalidas.

E aqueste matin d'aquel jorn, la tèma es partida.

Uèi, lo camin es arrestat. Lo saquet es plan estremat. La meuna vida es dins un vilatjòt perdut a la broa del mond

## DEVINALHA

Q'es aquò ? Qu'aquò ?

Parla totas las lengas, pr'aquò jamai va pas a l'escòla.



## AUBRAC

### Òmes e vacadas

per Edmond ROMIEU

#### LA "MONTANHA" O LO "PASTURAL"

Una "montanha" es pas planièira coma la man. Se despartís entre lo "secairon", la part la mai nalta, e la "vèrnha" ont l'aiga s'estorra. L'èrba que agrada a las vacas, créis sul "secairon". Dins la "vèrnha" son las sanhas, los molencs, ont quitament las vacas se podían empoltrar.

La boïna presa pas gaire los joncasses que nadan suls molencs, las raïces negadas dins l'aiga. Los cruses sonca quand tròpa de secada ablasís lo "secairon". La "montanha" que ten "vèrnha" e "secairon" es de las bonas. Las sanhas torbosas, lai drenèron ; assecadidas, ara son de « gentas » combas erbudas.

A l'adrech, l'èrba plan assolelhada a mai de vertut. Lo lach dels pasturals que agachan l'envèrs es flac. Lèva pas fôrça crosta e laissa belcòp de gaspa per un mendre formatge pas plan gostòs. L'estiu es tardiú dins las « montanhas » las mai naltas. Lo pradal manca de calor e de temps per plan reviarar. Las cargavan pas de tantas bèstias.

Per se mudar en « boïga » erbuda, un bòsc arrasat i met d'annadas. Los monges tenían de fedas ; aïcestras rasclan mai lo pelenc que non pas las vacas. Ont país un tropèl de fedas s'aperdesisson romecs e falhièira. Al país de las castanhas per amor d'aver una sòla aciuta de castanhar, « gitavan », deslargavan las fedas dins los bòsques que, plan netejats, los botarèis i se vesían de luènh.

La fumada abonís lo pelenc. Las « montanhas » fumadas se conéisson encara. Uèch cents ans de temps que la boïna mònta pastengar un viure que vèrma pas, seriá un modèl ? Sonca i a pas mai de « papas-estronts ». Aïcestras enterravan las bosas que ara jamai finisson de secar. Los antibiotics que se donan a las vacas malautas les an « anientats ».

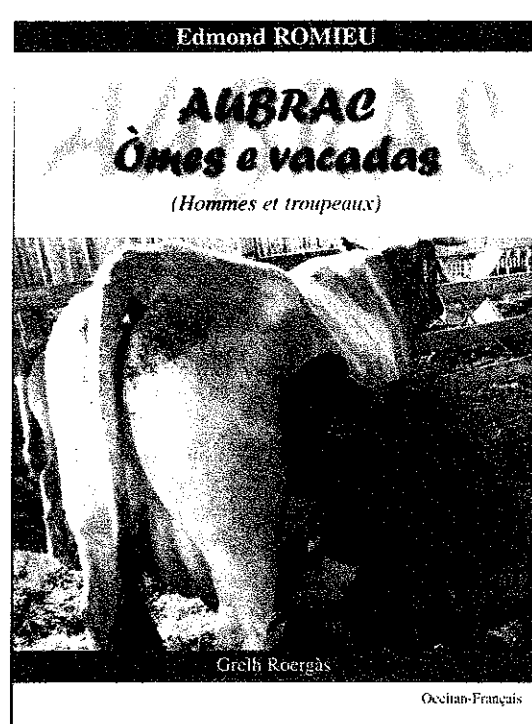
Uèi qual s'imaginariá d'anar mólzer defòra ?

Los montanhièrs a la retirada quand veson las vacas fugir lo mond, s'entristesisson. Òmes e bèstia se quitavan pas ; se coneissián. Cada vaca aviá son nom ; de cap, lo vedelièr les sabi totes.

Consí se sonavan ? Per una màger part de la color o disiá : Agralha o Carbona. Cap d' « aubrac » çaquelà, èra pas negra coma un gòrp o la carbonhila. Cap èra pas mai de la color de la nèu ; pr'aquò las mai claras del tropèl se sonavan Blanca o Argenta. Lo remembre que los Mòrs d'Àfrica avián fach un torn pel país donava Maurèla o Maruèla. Castanha, Guina, Guindona son las colors de las fruchas

Las mai destricadas s'esclairavan d'un nom d'aucèl tal que Colomba, Cardina, Alausa, Lauseta. L'Espiga, blat madur, se destiava de l'aur de la Rossèla o de la Daurada. La tesselada se podí dire Pomèla o Argenta. La Mirgalhada portava un vestit de colors polidas. L'anar donava la Dameta, l'Amorosa, la Basseta, la Fièrota, la Marquisa, la Dindona, la Poleta, la

Menuda. Totas èran agradivas. La Capitana, la Fierona, la Rapina, l'Ausarda o la Rebèca son dels noms que dison l'agre d'aquelas que lo portèron.



Dins una « montanha » de mai de cent bèstias, son tantes de noms de conéisser ! Ne caliá de compreneson dins lo cap d'un pastre per qu'aparièsse plan coma cal, sens jamai s'enrambolhar, maires e vedèls ;

D'unes sadols de çò que los parents lor an laissat, mespresan lo mestier. Sens crença de vos far languir, se'n pòt contar una e vertadièra.

A la sason de l'anhelar, lo pastre d'un crane tropèl de fedas « faguèt ravas ». Lo mèstre, desaviat, anèt en cò d'un ancian servicial qu'èra a la retirada.

- « Te cal venir al pus lèst, que tala causa es : lo pastre a « fach ravas » ; las fedas anhelan ; los anhelons sònan las maires qui bialan. Ai dins la jaça un malastre que me'n vengarai pas ! »

- Paure òme ! pòdi pas venir, que soi tròp vièlh. L'enfant i se conéis tant coma ieu. Lo vos fau sonar. Vendrà e o vos aplecharà. Avètz pas a vo'n far ».

Aquel pastre jove i anèt. De nuèch, sonca a l'esclaire d'una lanterna, « aquel amb aquela » aparet tot, maires e anhelns. Quand se'n tornèt, los anhelons tetavan ; las fedas los lecavan ; tot èra tranquillon.

Qual sap se dins nòstre mond, cadun es totjorn a sa plaça ? Se per còp d'astre ne virèsse d'un altre biais, de qué seriá capable un jove que, dins una jaça, alara que conéis pas lo tropèl, sonca de veire una feda mesclada a de cents, li tròba son anhel ?

« AUBRAC Òmes e vacadas », bilingüe. Edicions Grelh Roergàs. en venda a l'Ostal del Patrimòni plaça Foch a Rodés al pretz de 15 €.



## LOS UÈLHS DE GRAPAUDS

de  
Lucian Lescon

Venguèt un moment, que a fòrça de far de bestiardisas, la Justina, l'argent l'embarrassava pas. Sos meitadièrs, tirant partit, un de çò que la sautava, e l'autre qu'èra lo



filh, li donavan pus un sòu. A pena, quand la venián veire, se li portava una bricoleta, un polet, una dotzena d'uòus, un pòt de vin, quauques fruches o legums a la sason. Mas d'argent, brica. « Avián tament de marrana, las vacas que s'afolavan, las vinhas que gelavan, lo prètz des engrais qu'aumentava, o avián trop plogut qu'avián pas pogut semenar, o aviá tament fai

secada que las recòltas n'èran pas arrivadas a tèrme, la granissa, las epidemias e que te sabi ieu... »

**Edicion IEO Crimis. 145 paginas 9 €. En venda a l'Ostal del patrimòni, Plaça Fòch a Rodés**

*Lucian Lescon es nascut en 1923 dins una familha de meitadièrs del naut Agenés. Estudis primaris interromputs a onze ans per trabalhar a la bòria. Aprèp la guèrra, O.S. dins la metallurgia a Fumel (47) puèi a Bordèu, ven correspondent de mai d'un jornal, jornalista professional dins un quotidian regional en 1949-50. Passionat d'istòria, de geologia, d'onomastica.*

*Del meteis autor, en occitan : L'escalièr de las collhonadas, St-Prix 1980 ; Los mistèris de La Bastida, St-Prix 1982 ; L'Omelet, IEO 1986. Jol pseudonime de Poscule Clani : Cants de Lusani, St-Prix 1996.*

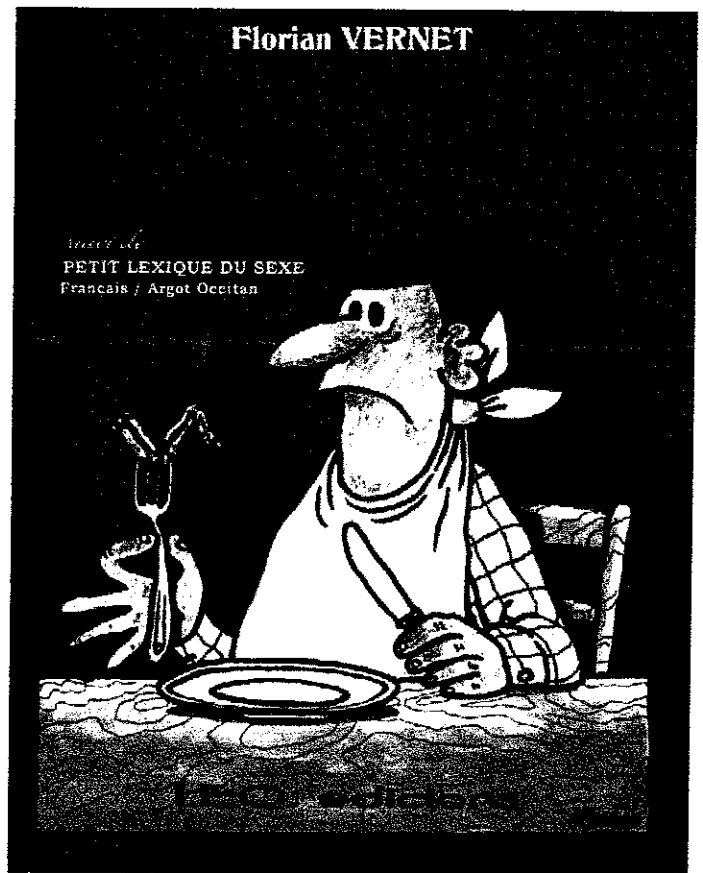
*Bilingue : Las istòrias de Papèt, St-Prix 1995*

*En francés : communes et lieux-dits du canton de Castellones, St-Prix 1991 ; Les Mortemousques, leurs ancêtres, leurs descendants, leurs alliés, St-Prix 1998.*

## QUE DALLE !

de  
Florian VERNET

Les racines occitanes de l'argot français : « que dalle » (que d'ala) littéralement « que de l'aile » par un raccourci hardi. En effet il n'y a pas grand chose à manger dans l'aile d'une volaille = rien. Nombreux sont les mots d'argot empruntés à l'occitan. Ce petit ouvrage nous livre les secrets de leurs naissances. Dans cette histoire commune qui est celle de l'Occitan et du Français, si souvent conjuguée sur le mode du « je t'aime, moi non plus », on se demande trop rarement qui se trouve derrière l'autre ou dessous.



**En venda a l'Ostal del Patrimòni. 95 paginas. 10 €.  
I.E.O. Edicions.**

### Responsa a la devinalha :

Lo telefon



## E se parlàvem d'amor

Miquèl GONIN

« *Qu'escriuriá per te cantar una cançon d'amor* » Joan Loïs Cortial

Stendhal dins son libre « *De l'Amour* » s'i es pas enganat. El meteís, liga l'amor amb la societat que l'a fach espelir e pas a l'acte de reproduccion coma Destut de Tracy o d'autres o faguèron abans el. Stendhal classa las amors en quatre partidas : amor passion, amor de bon gost, amor fisic e amor vanitós.

Las amors son lo miracle de la civilizacion. Segon Stendhal, aquò vòl dire que dins una societat mai o mens civilizada, l'instint de vida demòra jos forma d'una vergonha qu'afisca lo poder de l'imaginacion. E l'imaginacion, puèi, es la maire de totas las amors.

Coma Stendhal, podèm dire que l'amor passion es çò que la malautiá es a la vida : « *naís e morís sens que la volontat i aja la mendre part* » e çò dusca al darrièr badalh (d'unes còp). L'amor de bon gost es imitacion : los òmes finisson totjorn per se comportar coma s'èran jos l'influéncia totpoderosa de l'amor passion.

L'amor fisic assadola las pulsions del còs provocadas per un individú determinat. Es pas lo plaser fisic, comun a las quatre amors. Encara que, per d'unes aspèctes, torna a l'instint bestial coma l'acte d'acoblament.

L'amor vanitós, enfin, es pas que la simulacion de l'amor per de presumptuoses e donc es pas qu'una descasença de l'esperit de l'amor.

### Una definicion

L'amor es pas totjorn congregat per la beutat sola ; lo plaser d'aimar e d'èsser aimat i a tant o mai de part que lo de joir. La pròva n'es que l'acte fisic patit es fòrt imperfach ; es mai penós fisicament ; e lo chal, tròp partejat o tròp de bon atènger, es sens sabor per çò que pròva pas lo sentiment. La consentida es donc un dels encantaments de l'amor ; la reciprocitat amorosa un de sos plasers pus bèls.

### Mas tornem al començament

Aquelas amors son frucha de la civilizacion. Alara quora la civilizacion fuguèt pro poderosa per donar aquel ideal e contèner la bestialitat de l'òme en calor ?

La civilizacion del ponent deu quicòm a la civilizacion occitana. Cap a l'an mil, vaquí çò qu'es la piramida sociala europenca : lo pòble es païsan, liure o asservit ; menestrals e comerciants fan e vendon las merças e los produches que fan besonh a tota la societat. La noblesa renha, fa la guèrra o pren part a de tornejes quand fa polit temps, çaça o se languís tot lo rèsta del temps. La glèisa senhoreja aquela vida, demercé la menaça de l'infèrn, del purgatori o la promessa del paradís.

Es una societat bailejada pels mascles ; la femna es sonque molhèr e maire.

Cal créisser e se multiplicar. Las familhas son nombrosas ; Roma las benesís e una fòrta mortalitat infantil las rend indispensablas.

Illetrat e servil, lo pòble a pas cap de perspectiva. Coneís de gaugs simples, una vida corta e d'amors basicas. Mas en cò de la noblesa del miègjorn es different. Los òmes fan un amor dich cavalierós, an una molhèr e de mestressas. Son pas de folastrejaires mas d'òmes que se fan amb de personas del meteís nivèl social, e mai d'un nivèl pus naut, mas pas pus bas. Aital las mestressas dels uns son las molhèrs dels autres.

La joventut de linhatge bas pòt pas luchar amb los senhors e escarnís aquela societat descasuda. Dins lo miègjorn, aquels joves volon èsser dignes de l'afeccion de las dònas. Alara, dison que la femna es pas pus un trofeu de ganhar mas un còr d'enfachinar. Mesa sul meteís pedestal que l'òme, la femna deurà èsser enfachinada. Alara donarà sas favors a lo que li aurà sauput agradar, emai s'es de linhatge bas.

Es donc la femna que dona las pròvas d'amor cortés al trobador e que regeta las del trobador davant tot lo monde (lo poèta es aculhit a la cort del seu òme) e dins l'intimitat (en donar amb parsimònia sos dons : anèl, poton, alisada) :

*Bòna dòmna, la vost'anèus  
Que'm dètz, mi fai tant de socors  
Qu'en lui refranchi mas dolors  
Quan li remir ...*

Guiraut de Bornelh

Son los trobadors que creèron aquela relacion novèla entre las femnas e los òmes e li balhèron un nom. Lo nom primièr diferís ara segon las lengas e los continents, mas lo mond fuguèt asagat per aquela sorga d'amor.



### La fin'amor, qu'es aquò ?

En primièr, de vèrses escalprats a la lima, aliscats e daurats per l'amor d'un trobaire de rimas :

*En cest sonet coind'e leri  
fas motz e capus e doli,  
que seran verai e sert  
quan n'aurai passat la lima,  
qu'Amor marves plan e daura  
mon chantar que de lieis mueu  
cui Pretz manten e governa.*

Arnaut Daniel

Coma o vesètz, al contrari dels poètas latins, la lirica dels trobadors es pas pus religiosa.

Lo subjècte n'es l'amor e l'objècte d'aquel amor es la femna que sonan Dòna.

La fin'amor exigís una disciplina facha de « *cortezia e mezura* » ; s'acompanha de « *valor e pretz* », dona « *joi e jovens* ».

A la sorga del cant trobadorenc, l'amor coral que liga lo trobador, còr, còs e arma a la siá dòna e lo noiris, lo mena al melhorament espiritual e intellectual. Mai que tot autre, concep la fin'amor coma principi de melhorament moral e per el cortejar es onorar. Lo jòi es la tòca de la siá cèrca. Aquel mot



marca un gausiment, una força vitala, un vam qu'embelís e purifica.

Quin aplech melhor que la votz per lo qu'aima, tremola, s'absten, espèra, sofrís e convida los autres a l'imitar ?

Fin'amor e trobadors espelisson dins las vilas del miègjorn en plena expansion al sègle tretzen. Al cors d'aquela pontannada, la fin'amor cambièt. Aquel cambiament la va aflaquir. Amb una generacion novèla de poètas, la fin'amor tornarà nàisser jos d'autres formas d'expression que portaràn los principis primièrs de la cortesiá e de l'amor cortés mas amb una adaptacion als temps novèls.

Es aquí lo privilègi d'una pensada que morís pas jamai.

Trobadors de lenga d'oïl e minneslångers tornaràn prene la fin'amor per l'adaptar a las corts del nòrd.

Dins lo tractat « *Arte honeste amandi* », Andriu lo Capelan ensajarà d'adaptar las valors cortesas a las corts francimandas. Aquestas, tan mai regdas que son mai prèpas del poder reial, se daïssan pas far. Lo libre serà condemnat a Paris en mil dos cents setanta sept.

Stendhal i farà referéncia.



## De l'art de butar lo tèma

### Topics : de la natura e dels aucèls

Vaquí qualques incipit de cansos dins un òrdre cronologic :

Guilhèm de Peitièus (1071 – 1127)

*Ab la dolçor del temps novèl  
Fòlhon li bòsc, e li aucèl  
Chanton chascús en lor latí  
Segon lo vèrs del nòvel chan;  
Adonc està ben qu'òm s'aïst  
D'aissò don òm a plus talan.*

Jaufré Rudel (sègle XII)

*Quan lo rius de la fontana  
S'esclarzis, si cum far sol,  
E par la flors aigentina,  
El rossinholetz el ram  
Volf e refranh ez aplanà  
Son dous cantar et afina,  
Dreit es qu'ieu lo mieu refranha.*

Marcabrun (primièra mitat del sègle XII)

*A la fontana del vergier,  
On l'erb' es vertz josta.l gravier,  
A l'ombra d'un fust domesgier,  
En aiziment de blancas flors*

*E de novelh chant costumier,  
Trobey sola, ses companhier,  
Selha que no vol mon solatz.*

Bernat de Ventadorn (sègle XII)



*Can vei la lauzeta mover  
De joi sas alas contral rai,  
Que s'oblid' e s'laïssa chazer  
Per la doussor c'al cor li vai,  
Ai tan grans enveya m'en ve  
De cui qu'eu veyà jauzion,  
Meravilhas ai, car desse  
Lo cor de dezirer no.m fon.*

Guiraut de Bornelh (sègle XII – XIII)

*Can lo glatz e'l frechs e la neus  
S'en vai e torna la chalors  
E reverdezis lo pascors  
Et auch las voltas dels auzeus,  
M'es aitan beus  
Lo dolz tems a l'issen de martz  
Que plus sui salhens que leupartz  
E vils non es chabrols ni cers.  
Si la bela cui sui profers  
Me vol onrar  
D'aitan que m denhe sofertar  
Qu'eu sia sos fis entendens,  
Sobre totz sui rics e manens.*

Arnaut Daniel (fin del sègle XII, debuta del sègle XIII)

*Canso do ill mot son plan e prim  
Fas pus era botono'ill vim,  
E l'auessor sim  
Son de color  
De maintha flor,  
E verdeia fuelha,  
E ill chan e ill bralh  
Sono a l'ombralh  
Dels auzels per la bruelha.*

*Pels bruelhs aug lo chan e'l refrim...*

Aquel incipit mostra l'emplec (frequent mas non sitematic) de la tematica de la prima per far la dobertura de peças, versificadas e cantadas, sonadas en primièr « vèrs », puèi « canso ». Aital predomina lo vocabulari de la prima, lo del fulhum que verdeja, del floriment e del cant dels aucèls. Aquela tendéncia se codifica mas cada compositor pòt emplegar aquels elements segon la siá originalitat.

Mai, es clar que los autors ancians son plan coneguts. La referéncia de Bernat de Ventadorn a Narcís dins *Quan vei la lausetta mover* (darrièr vèrs de la tresena estròfa) :

*Q'aissim perdèi com perdèt se  
Lo belhs Narcissus en la fon.*



(de sègre)



## Passejada japonesa

Doas o tres Universitats de Japon estudian e ensenhan l'occitan. Perqué pas i anar far una passejada a través los famoses « *haïkus* », pichons poèmas de tres vèrses : lo primièr e lo tresen de cinc sillabas, lo segond de sèt sillabas ( Dèt e sèt per un poèma).

En 1689, *BASHÔ* (1644-1693) el meteís poèta, prefacièt un recuèlh d'*haïkus*, ( cent ochanta un autors), recuèlh sonat « Ermàs ». Escriguèt : «..Lo còr r'andoleja entre l'èsser e lo non èsser, flor de liri sens ajuda, lauseta fòrviada dins lo cèl immens ; sul camin d'èrba perdut i cal pausar jalons, èsser lo gardian d'aquel ermàs ... »

Aquel recuèlh nos conta un Japon rural amb sa flòra sa fauna, sas sasons, sos cèls, sos òmes rics o paures, cantats amb malícia, subtilitat, saviesa e l'embalauisment universal dels trobaires. Mas aqueles poèmas fan sovent referéncia a las tradicions millenàrias, als simbòls d'un pòble.

Segur, *haïkus* ja revirats al francés puèi a l'occitan pòdon sonque ofrir un image pallinèl : sola vòstra bèla imaginacion se dèu de los magnificar.

### FLORS

1- Dins son òrt vast  
un sol cerièr  
aviá plantat.

*Shôsô.*

Importància de los cerièrs que son festejats e reverats.

2- Cercavi en naut  
pragu'ò al pè dels monts  
las flors en cascadas.

*Shunsi.*

3- Darrièr dels darrièrs  
me sonèsson serai  
l'òste d'aqueles flors.

*Etsujan.*

Cal saupre que *Sôkan* (1525) aviá placardat a sa pòrta un avis : « L'òste lo melhor es lo que tòrna partir sulcòp ; lo segond lo que tòrna partir dins la jornada ; lo que s'incrusta per la nuèch es lo darrièr dels darrièrs. » *Etsujan* voliá passar la nuèch a remirar las flors malgrat çò que diria lo mond. Aquí un exemple de referéncia a las tradicions.

4- Amb mon ventalh  
al monastèri florit  
tusti la campana.

*Tôshô.*

Per far pas tombar las flors en tustant tròp fòrt.

5- Alucar sos fuòcs  
quantes jorns ne calia  
pel cameliá d'ivèrn.

*Isshō*

6- Per veire las nimfèas  
que ma clòsca de fresc rasada  
se fendèsse jol solelh.

*Shinpū*

Èra de bon far d'anar remirar las nimfèas, èra tanben la mòda de se rasar la clòsca daissant créisser lo pel suls costats. *Dilèma.*

7- Agradiu es  
dins la fenda del mortier  
la flor de tussilatge.

*Kokyū.*



Lo nòstre pè de polin.

8- Possible que l'ulhèt  
ne volguèsse al pintre de lacas  
de la polvera d'aur.

*Etsujin*

Lo modèl melhor que l'image.

### AUCÈLS E AUTRAS BÈSTIAS

9- A son bèc empegadas  
l'aucèl d'aiga pòrta blancas  
flors de prunièr.

*Yasui*

10- Los uèlhs cap al cèl  
ajaçat l'agacharai  
l'alauseta als camps.

*Jofū.*

Simple conselh per se pas tòrcer lo còl...

11- Lo brasièr esclaira  
la fàcia del còrb marin  
ai ! quina pietat.

*Kakei.*



La pesca amb còrbs marins se fasiá de nuèch ; per atraire los peïsses de brasièrs èran alucats a l'avant de las barcas. Los aucèls, un anèl sarrant lor còl devían regetar pels òmes los peïsses engolits. Duèi, pesca pels torists...



12- A punta d'alba  
rossinhòl s'ajoca  
sus lo ferrat del potz.

*Ittô.*

*Es un potz a balancièr. Importància de l'alba e de la primièra aiga posada.*

13- Lo rossinhòl canta  
çaquelà d'una man  
cèrca de manjar.

*Kyorai*

*« Çaquela d'una man » se disiá per qualqu'un qu'agís pensant a quicòm mai. Per un aucèl aquò encantava los comentadors.*

14- Las mans pel sòl  
vos dedica son cant  
la granhòta.

*Sókan*

*Pausa d'un subaltèrn que parla respectuosament a un superior.*

15- Al bram del dam  
se son agachats  
a solelh colc.

*Ippatsu.*

*Se cal calar tanben per ausir lo bram del cèrvi sus l'Aubrac.*

## CÈL, SASON

16- Per la luna  
Per la nèu voldriái  
Ornar la pòrta de pins.

*Kyorai*

*La costuma es d'adreitar de pins davant l'ostal per l'an novèl, perquè pas per la luna d'auton e la primièra nèu ?*

17- A besonh  
de pas cap de comparason  
luna del tresen jorn.

*Bashô.*

*Bashô èra irritat pels poètas que avián exagerat amb lors imatges : « bocla de jade », « ussa de parpalhòl », « volam lis », « arpa de lèbre », « arc d'aur » etc...*

*Vertat que la luna èra magica e plan reverada : lor calendrièr èra lunar, amb 12 o 13 meses dins l'an.*

18- A la luna plena  
se adaptaz un margue  
quin vantall subrebèl

*Sókan*

*Sacrilègi, aquel haïku escandalizèt los poètas classic : la luna un objècte usual !*

19- A la direccion  
d'ont lo vent bufa  
lo sause vira l'esquina.

*Yasui*

*Sonque descritiu mas logic.*

20- Òrdi negligida  
de las flors se'n foton  
atal son las aucas.

*Sôdô*

*Cal saupre que s'agís d'aucas salvatges a la prima, prautisson l'òrdi, agachan pas las flors, an pas qu'una enveja, partir cap al Nòrd.*

21- Que fa caud uèi  
una camisa sufis  
gaireben nosada.

*Kakei*

22- Ela qu'èra  
pichonela a la prima  
quina patanassa

*Genkô*

23- Lo camin dels carris  
sol es pas cobèrt de nèu  
aquele matin d'ivèrn

*Shôshun*

*I a los « que se lèvan d'ora »*

24- Los aver culhidas  
voldriái ne far quicòm  
d'aqueles candelas.

*Yashô*

*Beutat brisarèla de la glaça al solelh, non permanéncia de las causas*

## ÒMES E FEMNAS

25- Rosal de l'alba  
va culhir « hosta japonica »  
pelses clasemenats

*Shôsen*

*Pichòt mestier exercit per femnas vièlhas : amb aqueles fuèlhas largas pòdon embalar paquetons d'amidon per los vendre.*

26- Quand polsa la cisampa  
amassaire d'agulhas de pin  
li fa companhiá.

*Shôsen*

*Autre pichòt mestier per familhas paures o enfants o orfanèls. Las agulhas utilizadas per cobrir lo fuòc l'ivèrn e lo servir sens flamba.*

27- Dins lo ser de nèu  
mai clar del falcon  
lo son de l'esquilon

*Keiséki*

*Un sénher « nòble », a la caça al falcon, un esquilon a la pata de l'aucèl. Clara la nèu, mas clar lo son.*



28- L'òme sen'es anat  
mas ont se seguèt  
demòra sa nolença.

*Etsujin*

*Lo galant a fugit.*

29- Lagremas de despièit  
a la coa de l'uèlh  
son demoradas

*Etsujin*

*Lo galant es pas vengut*

30- Questionada  
la molhèr se plora  
sens poder dire res

*Issei*

31- Aqueste ser encara  
(el) a espartit la malasida  
colca de papièr.

*Etsujin*

*Aquela colca fa de brush, es pas per d'amors amagadas... Aquò  
vòl dire : tira te d'aquí.*

32- Sens pas pus de cofret  
dins un carrat de sega plegat  
lo miralh linde.

*Etsujin*

*Lo miralh çò mai important del trossel de la nòvia, es dejà un  
objècte de luxe ; sens cofret de laca mai preciós encara, òm  
pòt creire que s'agís d'una familha paure o que s'es arroïnada.*

### CONCLUSION

33- Lo Fuji nevenc  
per la sola clujada  
se tròba amagat.

*Tansui*

*L'arbre que amaga la selva.*

*Aqueles haikus amagan lo Japon modern, urban, formiguejant,  
pressat, mecanisat. Que los Japoneses poguèsson veire de còps  
lo cèl estelat o ausir lo rossinhòl a punta d'alba, coma lors  
aujòls.*

*Arleta.D.*

## DELS CAMINS BARTASSIÈRS

De  
*Marcèu Esquieu*

Emai vos parlarai de ieu, omenet liurat a las èrbas, a las enganans dels arrodals, als tapets abausonats, a las sendarèlas, traversièras, dins lo tarrabastal d'rràncias folardas e d'aventuras : monta -davalada del campèstre a ran de cèl...

I partissiam, d'abòra lo matin, a l'azard d'oraris e d'itineraris imprecises. La rota, per plan dire, existissiá pas qu'al secret dels cadastres, a la mercé de las sasons. Per nosautres, totes camins anavan a la mar dins l'escuma d'èrbas. En esquadra

n'abordàvem los perills : per mai de seguretat, sustot per mai de gaug partejada, navigàvem de consèrva.

Lo regent, el, dins son escòla, podiá ben nos esperar...

Èra improbable que s'amassèssen al meteis endreit, de tan luènh venents, dels quatre vents e per tantes torns e retorns, espèras e corsas, mas tanben tantas palabras, divagacions e pantaissadas... plan improbable èra, que s'amassèssen enfin, sus las nòu oras, en menudas nivoladas, las tres dotzenas de galapians estornèls liurats solets a bartassar los sendarèls e camins d'escòla.

Aquò se sabiá, amont naut, a Nautafaja-la-Torre, la plan nomenada - Nautafaja, en país de Sèrres, del latin « alta fagus ». Un còp èra, i grelhava solide, de faus, e lo cardinal de la Rovèra, un prelat italian l'illustrèt al sègle XVI en i plantar sa torre exagon ala - Aquò se sabiá plan ! la rigor dels regents s'i èra usada d'atge en atge : totas las punicions, las mai drudas, las mai subtilas tanben. Nosautres las patiriam a torn de ròtle, vaquí tot. Lo regent podiá pas pr'aquò, e cada còp, punir tot son monde ! L'evidéncia se n'èra impausada de tira. Se trobariá doncas totjorn un retardatari evident (o puslèu de retardataris). Ne caliá ne prendre son partit ! Èra mestier solament d'establir una cèrta rotacion dintre las esquadras o voladas diversas d'aqueles estornèls en competicion matinala.

Las campanas del naut de la torre sonant, sus las nòu oras, severament nos rampelavan a l'òrdre, mas... Mas de *Breton, Mils, Magaval, lo Sablàs*, que d'encambadas fòlas e disparatas acaminavan d'ordinari, aquela còla d'escoliers longanejaires ! Patirián en consequéncia, l'essencial dels escobatges, lavatges de cagadèras, corvadas de lenha... E aquò, malgrat la darrièra corsa afanelats, sul planièr del sèrre, avant d'atènger l'ostal d'escòla que nos despartirà enfin.

Sabiam tanlèu dintrats en classa, en constatar las plaças encara disponiblas, se copariam o non de las punicions del ser. En mai, èra totjorn possible encara d'esperar qualque sursis. Los crimis individuals patents : leçons pas apresas, quasèrns o libres perduts, tecats o desquichats, pugilats sagnoses, acorsadas de dròllas, malonestetas conegudas, aparavan tanben son contingent quotidian de treballaires interimarís. Talament qu'èra finalament possible emai probable, sens grand damatge assegurat, d'arribar cada matin en retard a l'escòla.

Rasonablament possible.

E ieu doncas, omenet de las calças cortas, de la marinièra crusa, del sarra-nas raspós longàs de lana vèrge, dels esclòps de guingassons gròsses ferrats, de la biaça flaca suspècta, d'un indefinissable capèl-berret-casqueta jaune fins a las aurelhas ai mens enfonsat... ieu doncas, una oreta abans, sus la talvera de devath l'ostal a Nadalia, me teni prèst de me jónher a la bordada dels companhs....

*Marcèu Esquieu, es nascut a Nadalia (Òlt e Garona). Professor de letras classicas e d'occitan a Vilanèva-d'Òlt de 1957 a 1992 ; fundador de l'Escòla Occitana d'Estiu, escrivan, contaire, òme de teatre e de television... Publiquèt força dins totes los domenís e en 1990, dins la colleccion A Tots E nos fotèm d'estre mortals !*



## SOVENIRS D'ENFÀNCIA

(Seguida)

### La maridada

Aquel jorn se maridèron, Ciprièna de Lardairòla e Loison de Lafageta. Loison e mon paire èran cosins e amics. Èran de las meteissas èrbas, sonque mos parents avián ja un dròlle de uèch ans. E siaguèri de nòça...

Mon oncle e ma tanta èran tanben convidats. S'endeveniá qu'avián una autò, la primièira dins lo país. Per anar a una nòça, èra comòda, d'amistat mens probable... Lor filha, Clotilda, de tres ans mon ainada e que remiravi, ela, siaguèt pas de nòça e aquò, o compreniái pas.

Se m'en sovenissi tant de temps aprèp, es que me demandi a qu'un atge pòdon espelir de sentiments amoroses. Aquel jorn descobriguèri lo maridatge. Totes èran coplats, un òme, una femna. Ieu coma los autres. Amb una filha, deviái téner la coa de la rauba de la nòvia. Mas me teniái luènh d'aquela filha e li fasiái lo morre. Al repais, me volguèron metre prèp d'ela e... quitèri la taula. Ma maire compreniá pas de qu'aviái. « Me vòli pas maridar amb aquela! » li respondèri. Perqué es pas venguda Clotilda?

### La messa granda

Degun escapava pas a la messa del dimenge. Las mametas, mai que mai, elas, se sacrificavan per anar de bon matin a la primièira perque, al retorn, caliá apasturar coma cada jorn, far lo repais de miègjorn, tant que se podiá melhor que lo de cada jorn. Totes los autres endimenjats, se retrobavan pro a l'avança sus la rota de la Bèlapanca per escambiar las novèlas de la setmana. Avant de dintrar, las femnas se tenián prèp del pòrge. Los òmes se reunissián a la farga, cadun disiá la siá, los dròlles traquejavan al torn e, mina de res, tanplan n'apreniam de calhòlas. Danis sonava la primièra mièja ora avant e, quand èra dètz oras, dos o tres còps de campana èra lo senhal per dintrar, las femnas dins lo còr de glèisa, de part e d'autra d'un caminèl central, caduna a sa cadieira, las dròlletas e las filhas davant, fàcia a l'estatua de la Verge, las autras darrièr. Al fons, de bancs de glèisa pels òmes. Al primièr reng, los pus devocioses. Al darrièr reng, quatre o cinc caputs que venián aquí per dire de bestisas, espofidar de rire e far biscar los autres. Los pus afranquits montavan a la tribuna, assistavan a la cerimonia, fasián pas lo bassa-lèva per se metre de

genolhs o se sièire acoirats a la rampa o al banc davant eles, e ne mancavan pas una...

De part e d'autra de l'autar, un banc pels dròlles, un pels cantaires, davant un cantussier monumental que virava amb, de cada costat, de libres liturgics gigants... Sudron e Ciprièn de Betelha cantavan coma de pairòls traucats. Remi n'èra que pus fièr d'entonar sos « oremus » d'una votz de tenòr que retronissiá dins la glèisa. Lo curat e lo clergue sortissián de l'establon amb encensier e esparson, una rauba blanca passada sul autre vestit. Besseton, lo curat, èra vièlh e complicava pas las causas. Quand aviá dressat un clergue, ne cambiava pas. Ieu cresiái que Felic èra aquí a vida coma lo curat. Siegut sus un selon de pè unic, sa rauba blanca davalava pus bas que lo sièti. Ieu, lo vesiai siegut sus una cavilha. Dins la setmana, quand jogàvem a la messa, Julian, pus bèl que ieu, èra lo curat. Quand virava lo blanc dels uèlhs al cèl, braces dobèrts per dire « dominus vobiscum ! » n'èrem totes mistificats. Ieu èri Felic, siegut sus una cavilha, e disiái « amen ». Las dròllas, que per un còp preniam dins nòstre jòc, èran de genolhs e fasián « mene, mene, mene ».

A la Bèlaplancada la messa anava començar. La tanta arribava amb las pichonassas e just a temps, Clotilda, a son torn, dins lo camin cental, traversava la glèisa per ganhar sa plaça.

Las cadieiras arrestavan de cricar. Los òmes èron encara drechs, embarrassats de lor capèl. Totes, de cap al fons d'aquela glèisa, aviam d'uèlhs que per aquela adolescenta qu'aviá tot per ela. Sonque ieu al banc dels Tanards, me trobavi insignificant e indigne d'ela. Maudissiái aquela messa.

### Carnavals

Cada an, quans se tuava lo pòrc lo dimenge que seguiá, i aviá una fèsta. Tota la parentat èra convidada : « fasiam carnaval ».

A Fenials, l'ostal d'ont mon paire veniá, i anàvem mai sovent perque los dos fraires èran ligats per una granda estima. Pendent la guèrra de quatorze, l'ainat siaguèt tuat, lo cabdèt siaguèt prisonièr e lo reire cabdèt, mon paire, a tretze ans quitèt l'escòla per trabalhar la bòria. Quand mon oncle tornèt, siaguèt cap d'ostal e prenguèt la relèva. Tota sa vida siaguèt reconeissent a son fraire d'aver tant fach per la salvagarda d'aquela bòria. Las doas bèlas-sòrres èran estadas a l'escòla de La Peirièira, ensemble avián passada lor jovença. Entre ma cosina Clotilda e ieu èra pus complicat. Quand se fasiá Carnaval, venián de pichons cosins ja bèls e degordits. Lor pichona cosina èra bèla e degordida ela tanben. S'amusavan e risián ensemble. Pus lèu que de far banda amb las cabdètas que m'aurián plan pres, m'anavi rescondre per plorar. Sabiái



quitament pas çò qu'èra l'amor mas sabíai que d'èsser pas pro bèl èra un grand malur.

Dempuèi quand pensí a aquelas grandas fèstas de mangisca, me pareis que i aviá pus dramatic que los malurs d'un dròlle idealista. Lo sòrt reservat a las « patronas » que, a aquela epòca, èra lo d'esclavas : tot preveire, tot preparar de jorns a l'avança, e per tan de mond, sens cap de comoditat, per se cremar davant un fuòc d'infèrn tot lo jorn e lo jorn de fèsta, servir los autres e tot reclamar aprèp. Uèi, al jorn de l'emancipacion e del progrès, tan de rebaladís es pas acceptat per la mèstra d'ostal. Se fa pas mai Carnaval amb tota la parentat e se tua pus lo pòrc a l'ostal.

### Mos dos ostals

Quand mon paire venguèt a La Peirièira, nòu meses aprèp, ieu arribavi. Èrem al primièr quart del sègle XX.

A la fin del sègle XVIII se dobriguèt un novèl ostal a La Peirièira. Mon grand, son fraire e sa sòrre se partejava una bòria coma cal, acaptada de deutes. Aprèp la mòrt abans ora de lors parents, cadun aviá drech a una part sur tres de las tèrras, del bestial, de las bastendas. Tanben, l'abitacion que revenguèt a mos grands per far l'ostal èra pas adaptada per aquò. D'un costat i aviá una paret mitadença amb lo vesin, de l'autre amb lo fenhal sul tresen estatge amb una cambra unica qu'aviá una sola fenèstra que donava sus la cort del vesin. Sul davant, al cap de l'escalièr, un alapent laissava just la plaça al balet, per accedir a la pòrta del ostal e la del granièr de l'alapent. Coma vesètz i aviá pas plaça per cap de fenèstra dins aquela granda pèça de sièis metres sus sièis, esclarada per las pichonas vitras de la pòrta d'intrada. Tot èra negre : las parets, lo ponde naut e lo bas : la chiminèia tirava pas. Los novèls proprietaris avián quatre filhas que dormissián dins la cambra unica e los parents dins l'alcòva a un canton de l'ostal. Quand mon paire venguèt aquò per gendre, son fraire li ajudèt plan. Poguèt comprar una tèrra per agrandir aquel pichon benòt, un ostal vièlh que serviguèt de fenhal e subre tot, un pichon ostal atenent que li permetiá d'aver doas cambras en mai. Al començament d'aquel sègle, fòrces partissián d'aquel vilatge ont s'aganissián. N'i aviá que partissián en Argentina, d'autres dins Gers, ont las tèrras èran a bas prètz. Nòstre ostal demorèt lo meteis cinquanta ans durant per tres generacions, cada jorn atauladas ensemble perque caliá avant tot far d'estables pel bestial qu'èra la sorga del revengut per nos far viure totes.

Plan sovent lo dimenge, anàvem dinnar a Fenials, l'ostal d'ont mon paire veniá. Èra la pus polida bòria de la parròquia, de bonas tèrras, de bèls estables e remesas, de

bèstial en rapòrt. L'ostal èra ancian mas bèl. Doas alas de quinze mètres sur sèt de larg. L'abitacion èra de naut.

Al venir de defòra se dintrava per un grand portal dins una passada avant d'arribar dins una cort carrada, barrada sus un tresen costat per l'ostal vièlh que servissiá d'estable pels pòrcs en bas e de granièr al dessús. Sul quatren costat i aviá lo fornhal al prèp del fornàs per la cosina dels pòrcs. Doas cuvas servissián de resèrva pels patanoses e bledas, una altra per la tina e la futilha. Se montava a l'ostal per un escalièr larg en pèira de gres. Lo balet donava sus un corredor que menava a tota una seguida de cambras o directament al fogal, la pèça principala. Aquí i aviá una taula longa perque l'ostal èra sovent plen de mond. D'un costat, i aviá la chiminèia larga e nauta amb, en guisa de capa, un taulièr que teniá tota la largor de l'ostal. Sus una mitat, de coirinas de tota talha, pausadas de cantèl, la gula rojo dubèrta. Sus l'autra mitat, de lampas e calelhs d'òli o de petròli de tota mena e de tot atge. Èran aquí en sovenir perque aviám lo corrent electric que veniá d'un pichon barratge a Lescure-Jaols que se faguèt al debut del sègle, avant que pertot a l'entorn s'en trachèsson. Una altra modernitat d'avant garda : l'aiga arribava sola pertot a las canelas.

A la Peirièira, èrem de la meteissa parròquia pas de la meteissa comuna ni del meteis departament. Nos esclarèrem amb lampas de petròli e lanternas dusca mila nòu cent trenta e anèrem cercar l'aiga al potz comunat dins la carrièra amb un ferrat dusca mila nòu cent quaranta nòu. Ni per tota la disparitat entre los dos ostals, a Fenials, la pus granda riquesa èra las tres filhas que fasián lo bonaür de lors parents e de totes los que venián chas elas. L'ainada, ja bèla.. vièlhs o joves, totes n'èrem amoroses.

A nòu ans anèri a l'escòla de Lo Vernhet e manjavi e dormissiái a Fenials. Quand quiteri l'escòla i anavi sovent per ajudar. D'aquel temps, nosautres los joves, nos tracassàvem pas per l'avenir ni per ganhar d'argent.. Nos desplaçàvem en bicicleta, èrem noirits e nos amusàvem tot naturalament... Èra mon segond ostal.

### La fin de l'enfància

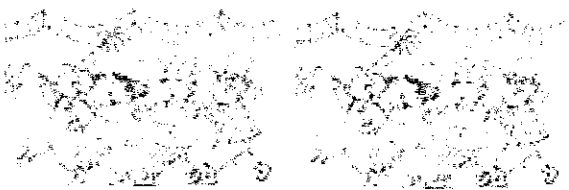
Clotilda auriá pogut estudiar mas èra cap d'ostal. Aprèp un parelh d'ans al collègi de Rodés, tornèt a la tèrra per i trabalhar cada jorn en familha, sovent amb Enrièta, sa vesina e amiga, la sirventa, lo vailet e los jornalièrs per dintrar lo fen, meissonar, garbejar, escodre o encara vendemiar descoscóllhar lo mil a la velhada. Èra l'ocasion d'una fèsta bèla o pichona. Bertran, lo vailet, aviá un fonograf e sovent s'organizava de velhadas a çò d'un o de l'autre per dançar.



Dançavi pas jamai amb ma cosina e quand fasiam la dança de la balaja e que cambiàvem de dançaire, se me retrobavi amb ela per azard, sabíai pas que li dire ni cossí contenir mon emociion.

En quaranta, la guèrra. Totes los joves en atge d'èsser mobilisats partiguèron e tant val dire totes siaguèron prisoniers. Èra interdich als autres d'organisar de bals levat al profit dels prisoniers. Cada filha èra la correspondentia d'un prisonier. Bertran considerat coma de l'ostal a Fenials, Clotilda foguèt sa correspondentia. Nos los pus joves, comptàvem pas per res. Pus lèu que reconéisser lo malür d'aqueles joves alunhats de lor país, de lor familha, n'èrem coma geloses. Sovent preniái ma bicicleta e anavi ajudar l'oncle. Un jorn, en arribant, la tanta me diguèt: « Clotilda es malauta, es pas encara levada, vai la veire.. ». Toquèri a la porta de sa cambra avant de dintrar. Sos pels negres ondulats enquadravan sa cara blanca, sublima... S'entranairèt per me far dos potons. Èri tot destimborlat de veire sos seins pel còl dubèrt de sa camisa de nuèch. De confusion fintavi son visatge. Ela sorisiá. Sabíai pas que dire. Avant que m'enanavi, sortiguèt una letra de jol cabecièr e me diguèt: « Te vau legir una letra de Bertran ». me soveni pas de tot, sonque la fin ... « que languissí de la veire e de la sarrar dins sos brases! ». De lagrimas montèron a sos uèlhs. Realisavi sul còp quicòm que m'aviá completament escapat... efectivament los prisoniers tornèron e i aguèt fòrces maridatges. Siaguèri de nòça. Sul matin cerquèrem los nòvis per lor portar lo vin caud al lièch coma avián convengut amb los contra-nòvis. Dins sa camisa de nuèch rosa dentelada, Clotilda semblava la pus urosa del mond. Totes s'amassavan al pus prèp per far beure los nòvis dins un topin camaisat de chocolat. Ieu, èri acrancat al fons del lièch coma per m'amagar e me trapèri de genolhs tot moquèt de far rire los autres... èra la fin de la nòça, probable. Anava començar l'existéncia reala. Sens sòmi ni candor.

Miquèl



## LO FILH DEL PAIRE

de  
Ives ROQUETA



Lo bon Dieu èra plan deprimat. Al fisic – e encara mai al moral – ren anava pas pus per l'Èterne. Al cap d'una setmana d'una creativitat a vos metre de cuols, fasiá pena de lo veire, e lo cèl se perdiá en questionaments.

De qu'aviá plan poscut arribar a Aquel que, sens arrestar d'estufar e de rire, aviá reglada, al milimètre e lèu fach la mecanica de las estèlas? Quane missant mal aviá agantat lo grand mèstre del jorn e de la nuòch? L'avián vist, d'un gèste, e pas que d'un, sompartir las aigas de l'ennaut e las de l'embàs, puèi poplar amb una alegria meravilhosa la planèta Tèrra a miliassas e a milierats de milions d'espècias vegetalas e animalas, del baobab a la violeta, de l'amiba al mamot, e vaquí qu'ara aviá pas pus ni chuc ni muc .. Los esperits celestials trapavan pas gessa d'explica.

A o dire franc, èra al jorn sieisen que las causas avián començat de se degalhar.

Lo Dieu qu'aviá pastat l'òme a la semblança del senge e pastada la femna a la de la monina èra pas gaire content d'el.

Lo coble novèl èra luònh d'aver las colors del rit faraon, lo pial dels orses e de las pantèras, las dents del lop, la fòrça del buòu, la memòria de l'elefant, la paciéncia de l'èrba. Lo pinsart èra pus escarrabilhat, la trocha plan pus viva, lo vibre plan melhor fustièr, mas es totjorn per la tota darrièra de sas cançons que lo cançonnièr a un feble – e Dieu s'èra pres d'afeccion per Adam e sa femna.

Dins l'ort de Dieu la natura èra estada domdada sens remòrs, las espècias seleccionadas e la legumalha repartida en faissas ortogonals entre los quatre rècs que



lo Senhor aviá faches rajar en crotz d'una font unica per la set de las plantas lo jorn e, après lo trascòl del solelh, per la Kleine Nachtmusik de l'aiga limpant sens fin sus l'aiga o tornant tombar en casacada sus l'aiga.

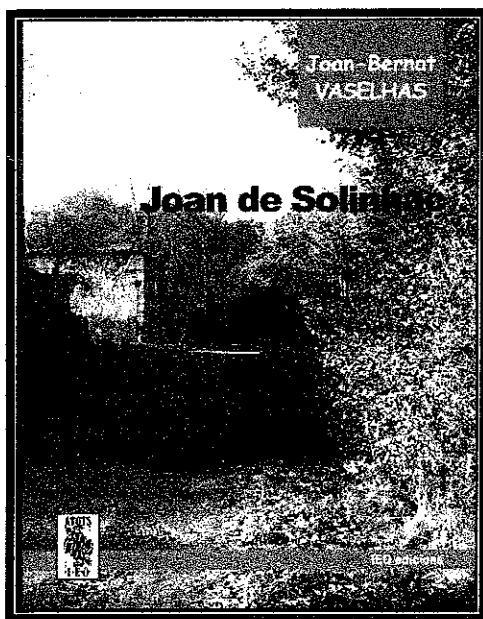
*Aquesta « fòrt vertadièira istòria de la naissença de Nòstre Sénher Jèsus Crist », l'IEO n'aviá publicada una primièira version en 1984, dins sa colleccion « Vendèmias », del temps qu'Ives ROQUETA s'èra pas fach encara completament catar e « catar cronic ».*

*« Volguèri far, çò ditz, una mena de 5° evangèli risolièr e anacronic que rendèsse enfin Dieu lo Paire innocent de tot mal ». Tot lo mond o ditz : a capitat son còp.*

## JOAN DE SOLINHAC

de

Joan-Bernat VASELHAS



Dins mens d'una minuta tot a bordelat.

“Una alerta bravament seriosa”, çò diguèron los mètges. D'aquel moment e d'autres de davant gardi pas que de remembres esparpalhats qu'ai ensajat de pedaçar amb lo fiu trapat dins los prepauses de l'un o de l'autre. Duscas aquí, l'existéncia aviá seguit sa drecha rega sens se ne'n jamai desvirar. Amb la femna avián abarrit nòstres tres dròlles, l'ainat e las doas filhas. Cadun aviá engulhat sa dralha e materialament avián pas plus besonh de nautres. Lo filh aviá maridat Maria-Pèire; ensenhavan totes dos las arts plasticas a Beauvais. Ceselha e Xavièr, son òme, demoravan dins la banlega de París. Ela

trabalhava dins un ostal d'edicion que totjorn aviá agut un gost apassionat pels libres e el al C.N.R.S. Lo caganís, la Perrina, fasiá de reviradas per una companhiá comerciala de Milan.

Veniái de far mos cinquanta ans, es a dire qu'aviái pro d'experéncia del mestier per ensenhar amb onestat, sens per aquò me prene lo cap, lo francés als escolans del licèu d'Usès. La retirada èra pas per deman. La podiái esperar sens despaciéncia. Parièr per la femna, infirmieira a l'espital de la vila.

Nòstra vida èra estada reglada coma de papièr de musica. Aviam bastit nòstre ostal a Sant-Quentin a cinc quilomètres de la ciutat ducala. Nos èriam pas jamai fach de lagui pels enfants quand estudiavan, que cadun de son costat aviá capitat sens se tustar a ges de trapadèla. Segur que s'èra calgut sarrar la cencha lo temps que totes tres avián passat a l'Universitat.

Ara anaviam poder viure a nòstre sicut que pas brica d'enveja de luxe nos rosigava pas.

A la debuta siaguèt pas vertadièrament aisit. Pels repaisses mai d'un còp, aquí, nas e nas, manjaviam silentoses, que i aviá pas gaire a se contar.

Mas, dempuèi que Joan-Pau nos aviá anonciat que dins quauques meses seriam mameta e papeta, la discutida un pauc atarida s'èra reviscolada e rajava coma l'aiga d'una sorga desbondada per las pluèjas de l'auton. Fòrça mond se planhisson de la fugida de las sasons, fan mina d'èsser uroses de la venguda d'un pichòt enfant e la crentan coma lo primièr pas dins lo vielhum. Afortissi que la pensada de téner un nene dins nòstres braces nos regaussiá tant l'un coma l'autra. Ja ne'n a imagenar las vacanças que recamparián la tropelada a l'entorn d'un pichotet o d'una pichoneta. Es a dire que lo mond seriá dins l'òrdre e ieu aviái totjorn cresegut qu'una polida vida es la que cava son bordon lo mai drech de la debuta fins a son tèrme.

*« Quina mascariá, quina pacha amb Dieu o Diable li balhava un poder d'aquela mena ? E mai se me n'aviái parlat, arribavi pas a destriar la lutz amagada darrièr aquela idèia de « grand consentiment ». Lo secret èra aquí ».*

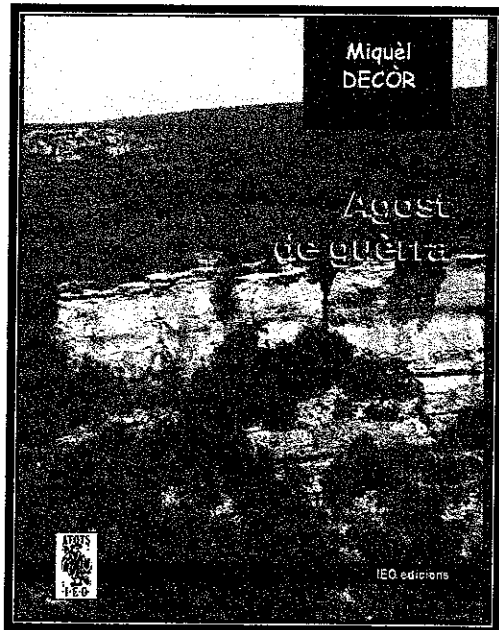
*Aquel tèxte se pòt considerar coma l'acabament d'una trilogia entamenada amb las doas novèlas contengudas dins “Ma mòrt, ma miga, mon amor” (Ed. Vent Terral). Aicí, parièr, se pòt dire que la vida comença de l'autre costat del desesper. D'autres i traparàn la vesion d'un mond ont tornamai l'òme s'endeven amb la natura tota. O benlèu una leiçon de vida.*



## AGOST DE GUÈRRA

de

Miquèl DECÒR



Carmen. La sòrre granda m'es venguda veire. Paga pas lo trin ; son òme, que son demorats tres jorns mardats, es prisonièr en Prussa Orientalà ; aquò fa tres ans. Èra dins los camins de fèrre. La sòrre granda o a pas suportat : son òme en Prussa, lo frairòt dins un camp, aquò èra de tròp.

Es venguda me veire. Anat-venir... e benlèu me'n faire sortir ! Paga pas lo trin. Mas, a bona lenga ! Tornarà amb los papièrs, qu'a dit. Anirà veire lo consol de caunas per los certificats e las atestacions. A bona lenga e... de vam ! Es pas legal, monsur l'oficièr ! vos disi qu'es pas legal. Mon fraire a pas encara sos dètz e uèit ans. Me va tombar malaut e avèm pas qu'el per ganhar lo crosset a l'ostal. Es pas legal. Aquí los certificats e las atestacions. Lo vòli far sortir res que per lo vestir e i crompar potingas. Vos demandi una autorizacion excepcionala de sortida d'una ora, monsur l'oficièr.

L'oficièr esepissèt los papafards, gueitèt subretot los tampons e s'avisèt, fin finala, que son de papièrs vertadièrs de l'administracion francimanda. Lo consol aviá estat cambiat e lo vichista operava... La paura d'unis papièrs traficats per la Resisténcia adobava pas las causas...

De burèu en burèu, de lectura en lectura, de parladissas en parladissas, de tampon en tampon, tòrni trapar Carmen de l'autre band de la casèrna. A sos uèlhs ai

comprés que me la cal seguir e que demòra pas qu'a passar lo portal, amb la guitoneta e son Cerbèra vèrd emai ancasquetat : « *Halt ! Achtung ! Halt ! Achtung ! Ausweis bitte !* ». E lo papièr de permission se la jòga Sesama !

Marcham docetament, coma se res non pressava e al cap d'un moment sens avèr dit un mòt, la Carmen dins ma man pausa un bilheròt : es lo retorn previst ! Fugida organizada. Cadun de son costat, anem cap a la gara per se tornar trapar res qu'a la davalada. Most ! L'aire sentís a most, las irondeles se'n tornan, lo vinhairon es content, e la vinha se plora.

*Menerbés e Montanha Negra, País Bas e Planastèl de Saut, de Corbièras en Carcassés, campestre e ciutats, una tencha de verdet a picassat lo paísatge. 40-44 un país de Cocanha vira a la marrana. Entre milícia e gestapò, paura, necitge e desnòncias, la terror s'espandís qu'embarra encara los darrièrs èimes macats dins un non-dich crenòs. Filh de resistent-maquisard, Tindò escapat al pal de la mòrt e fraire d'engatjament de guerrilleros antifascistas d'Espanha e d'endacòm mai, lo Miquèl Decòr nos tira lo fial d'unas vidas nhafardas dins lo combat totjorn viu per la Libertat e la Dignitat de l'òme. Dotze racontes d'anar-venir entre realitat istoricas e ficcion romanesca per una memòria en marcha.*

### Las Rapatonadas

*Las Rapatonadas*, fèsta del conte dins lo Cantal, organizada per l'Institut d'Estudis occitans, se debanarà del 21 al 25 novembre 2007 Aquesta annada la còla organisatritz e lo conselh d'administracion de l'associacion an decidat de persègre los moments de difusion e de rescontre al torn de la paraula e de la cultura occitanas al dintre del festenal.

Es per aquò que l'I.E.O. bòta en plaça una scèna duberta, lo dimècres 25 de novembre de 2007 a 11 oras per los contaïres occitans.

Lo nombre de plaças es limitat a 5 inter-venents. La causida se farà sus dossièr de presentacion. Los que son interessats devon mandar lor prepausicion a :

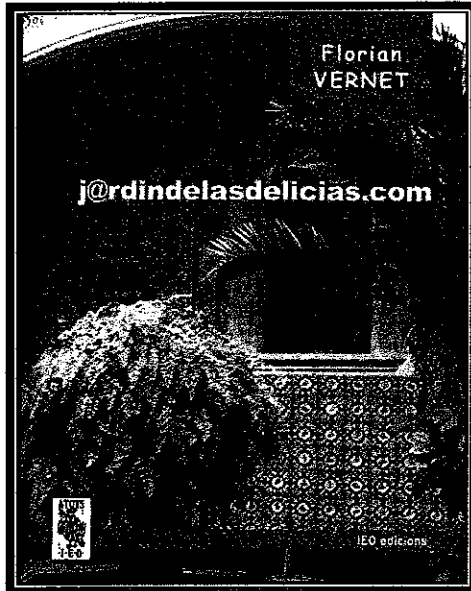
L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS  
32 Ciutat « Clar Viure » - B.P. 602  
15006 ORLHAC Cedex  
Tel. 04.71.48.93.87 - Fax 04.71.48.93.79  
[ieocantal@wanadoo.fr](mailto:ieocantal@wanadoo.fr)



**J@rdinsdelasdelicias.com**

de

**Florian VERNET**



L'oncle Ramon es arribat tot galòi dins sa Mercedes 300 SL, ròsa cardina, amb una caissa de chanpanhe de contrabanda e un sacat d'amusacaisses. Quane estrambòrd ! Remarcatz, aquí se compren. Fin finala, sa fabrega, l'an evacuada sus òrdre de la Prefectura. Lèu fach poirà traire profièch d'una falhida fraudulosa ja anciana, e vendre los bastiments de son empresa a la Companhiá Crematòria que los cobeja despuèi lo temps del rei Cezet (lo Segond).

Vertat que l'Oncle podiá pas contunhar de fabricar las bralhetas de banh per cabussar dins la fola destinada als òmes politics d'aicí e d'endacòm mai. Sabètz çò qu'es : una produccion de qualitat mas tròp exclusiva, la concurréncia salvatja dels païses asiatics, los còsts de la man d'òbra aici, las cargas socialas, las complicacions administrativas, los impòsts... èra estat forçat de deslocalizar d'amagat la produccion dins una encontrada mai comprensiva amb los entrepreneires.

Ara qu'a botat definitivament la clau jos la catoniera e que i a pas pus d'empachas, podètz creire que se va emplenar los borsons. La Politica a capitat a netejar lo bastiment del vièlh obrièr magrebin fanatizat que l'ocupava despuèi mai de sièis annadas (fa bèl briu que los autres avián renonciat), mespresós dels dreches del patronat, de la propietat privada e de la santa libertat d'entreprene.

Quatre cent trenta dos CRS venguts far pròdol son dintrats dins l'usina, en formacion comandò. L'obrièr, armat per una poténcia probablament estrangiera (s'es parlat de Ben Laden e de Al Qaida que lo tipe èra un pauc bronzat, vesètz lo còp) a opausat una resisténcia ferotja. A aculhit las fòrças del manten de l'òrdre republican a còps de boletas de papièr mandadas amb un elastic. Finala, es estat proprament desquilhat en defensa legitima per un cinquantenat de giscladas d'armas automaticas dels tiraires d'eleit.

La Prefectura de Policia, pel moment, s'es cromptat un chut sus las pèrdias del costat de las fòrças de l'òrdre, mas lo Ministre a mandat sulpic un telegrama de felicitacions. E mai s'es pagat una longa declaracion al JT e a promés que vendriá en persona decorar los valents argosins.

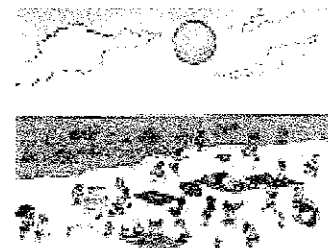
Nòstra santa familha (lo fuòc de Dieu la creme !) a festejat l'eveniment coma se deviá. Doblidèssetz pas que lo quenque Ramon es celibatari (puslèu portat suls drollons e sus viatges en Extrèm Orient) : sèm los eretièrs mai dirèctes. Pas besonh de vos faire un dessenh....

Dins la familha arroïnada ara, trapatz d'en primièr l'ainat, un afrós, caponàs e mespresable. Butat per una esposa que los escrupuls l'arrèstan pas gaire, vòl vendre qué que còste lo patimòni de familha. I a tanben lo paire embarrat gaireben de longa dins lo muditge e sepelit al mai prigond de sos apartaments refregerits que li permèton sols de subreviure al poiridièr que l'agarrís. La mameta dins son ataüc de contraplacat e un papagai que s'exprimis mai que pus en mòrse. Enfin i a la filha, Lutz ? Es jovenòta e mai o mens autista, çò dison. Aquesta sagà es contada de per dintre per dos narrators despietadoses, dos fetusses dins lor bocal de formòl.

---

***Aqueles obratges son en venda a l'Ostal del Patimòni, Plaça Fòch a Rodés***

---





## VARIÉTÉS LOCALES 12

### VARIÉTÉS LOCALES 12 SE TRANSFORME

*VARIÉTÉS LOCALES 12 SE TRANSFORME EN UNE  
FÉDÉRATION D'ASSOCIATIONS  
DÉPARTEMENTALES POUR DÉVELOPPER LA  
SAUVEGARDE DE PATRIMOINE FRUITIER  
LOCAL.*

L'association Variétés Locales 12, à vocation départementale, exerce son action avec des représentants le plus près possible du terroir, en relation directe avec l'adhérent de base et en contact direct avec les collectivités publiques pour participer à l'animation locale de son secteur.

La structure locale sera une association constituée à l'initiative de la fédération «Variétés Locales 12» ou d'associations déjà existantes ayant un objet proche de celui de Variétés Locales 12.

La fédération départementale, dont les membres sont les associations locales, apporte son aide pour la constitution et le fonctionnement des associations locales et constitue une organisation d'animation départementale du patrimoine fruitier du Rouergue.

Les statuts de la fédération départementale Variétés Locales 12 auront pour but :

- d'en favoriser la conservation sous forme de collection génétique.
- de promouvoir les variétés méritantes.
- de développer et de coordonner les initiatives d'animation culturelle, d'exploitation sociale et économique fondée sur les variétés locales et plus généralement d'exercer toute activité de recherche, conservation, promotion, utilisation, diffusion de toutes espèces végétales et d'établir toutes relations avec tout organisme public ou privé ayant le même objet et les mêmes préoccupations..

Pour réaliser l'objet sus visé, l'association fédérale se donne comme moyens d'action la mise à disposition d'un siège et d'une structure administrative destinée à :

- favoriser et promouvoir la constitution, l'adhésion et le fonctionnement des associations départementales se référant aux buts et à la structure de Variétés Locales 12.
- favoriser les moyens d'action en consignant les résultats par une centralisation des recherches, à les diffuser et à les promouvoir.
- favoriser les contacts associatifs entre les adhérents et à l'extérieur.
- représenter les associations adhérentes pour des démarches d'intérêt commun auprès de tout organisme privé ou public et généralement à mettre en place et à diffuser toute animation, tout conseil, toute action, toute structure technique et économique ou de vulgarisation en rapport avec l'objet et les buts poursuivis par Variétés Locales 12 .

Variétés Locales 12 a fonctionné depuis plus de 20 ans en organisme centralisé avec procuration aux sections locales. Son succès de développement nous amène à constituer des associations locales à personnalité juridique autonome.

L'action de Variétés Locales 12 sur le patrimoine fruitier peut se résumer ainsi :

- rechercher les variétés fruitières encore existantes,
- étudier et fichier les fruits collectés sur nos terroirs,
- conserver les variétés anciennes dans des vergers de sauvegarde sur des terrains de collectivités publiques ou des particuliers.
- Valoriser la production de fruits régionaux par la constitution de jardins familiaux.
- Transmettre le savoir par des animations locales sur le fruit et son utilisation.

Les actions plus particulièrement ciblées et mises en œuvre en 2005 ont été les suivantes :

- Valoriser la production des pommes et poires par la transformation en jus pasteurisé à l'aide des deux ateliers mobiles acquis par VL 12.
- Créer des animations et un intérêt pour les fruits locaux, à destination du public et des scolaires.
- Valoriser la production des vergers collectifs créés par les sections VL 12 dans les communes (Luc, Villefranche-de-Rouergue,



Montbazens, Baraqueville, Sébazac, Cassagnes-Bégonhès ou en cours de création (St Hippolyte, Sauveterre.)

- Valoriser la production des vergers familiaux créés par nos adhérents ou des productions d'arbres anciens laissés à l'abandon.
- et par ses propositions présentant un intérêt économique familial, poursuivre la création de sections VL 12 ou s'associer avec des associations dans de nouvelles régions naturelles du département en créant des vergers de sauvegarde collectif, en faisant notamment le lien entre le patrimoine bâti : (exemple projet de plantation du jardin du curé de Cayssac associé à la rénovation de l'église du lieu) ou s'insérant dans un lieu aménagé en promenade de détente (verger de sauvegarde de Sébazac et de Cassagnes-Bégonhès.)
- Tenir à la disposition des acteurs économiques culturels et techniques du département, le résultat des travaux pour les valoriser en se réservant la mention VL 12 dans leur diffusion.
- Former les membres actifs des sections et aux techniques (greffe, taille, traitements, etc.)

Variétés Locales 12 mise sur une nouvelle dynamique pour notre département. Vous pouvez y participer, si vous y trouvez un intérêt personnel ou d'animation locale en prenant contact à

**L'OSTAL DEL PATRIMONI**

Tél : 05.65.68.18.75

e mail : ccor.ieo@orange.fr

## SECTION DE VILLEFRANCHE DE ROUERQUE

Compte-rendu des activités du 1<sup>o</sup> semestre 2007

**Samedi 3 février** : repas de l'Association au Domaine de Laurière (77 personnes)

**Samedi 10 février** : séance publique de taille de formation de jeunes pommiers au verger conservatoire de Laurière (30 personnes)

**Samedi 17 février** : séance publique de taille de rénovation de vieux pommiers à St Martin-Laguépie

**Samedi 3 mars** : séance publique de taille de rénovation de vieux pommiers à La Salvétat-Peyralès

**Samedi 10 mars** : séance publique de taille de rénovation de vieux pommiers à Pezet de Saint-Salvadou.

**Mercredi 21 mars** : intervention de l'E.R.E.A. de Laurière. Un pommier greffé à planter pour chaque élève.

**Samedi 31 mars** : démonstration de greffe mésobiote (et autres) à la pépinière de la Rivière de St André de Najac

**Mardi 3 avril** : intervention à l'école de Prévinières. Un pommier greffé à planter pour chaque élève.

**Dimanche 3 juin** : portes ouvertes au verger de Laurière.

### Prévisions d'activités

**Du 6 au 10 septembre** : participation à la Foire exposition de Villefranche-de-Rouergue

*C. SIMIAN*

## LES DATES DES ANIMATIONS D'AUTOMNE 2007

dont la programmation est arrêtée à ce jour

**Le samedi 13 et le dimanche 14 octobre** :

Animations et expositions dans le cadre de la fête nationale de la Science, en collaboration avec le Conservatoire du châtaignier au Lycée agricole de Rignac.

**Le samedi 20 et le dimanche 21 octobre** :

Expositions et animations à Arbre Expo à Baraqueville.

**Le jeudi 8, le vendredi 9, le lundi 12 et le mardi 13 novembre** :

Animations scolaires au Musée de Salles la Source.

**Le samedi 10 novembre** :

Animations et expositions à Sébazac dans le cadre de la manifestation organisée par le Centre du Volontariat.

**Le dimanche 11 novembre** :

Expositions et animations ouvertes au public pour la Fête annuelle des fruits et de la Culture occitane.

**Du jeudi 6 au lundi 10 septembre** :

Stand à la Foire Exposition de Villefranche de Rouergue par la Section de Villefranche-de-Rouergue.

**Le dimanche 28 octobre** :

Stand d'exposition et animation à Laguépie par la Section de Villefranche-de-Rouergue.

**Le samedi 27 octobre** :

Exposition et animation par la Section Carlades-Viadène et Région d'Estaing à St-Hippolyte